

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych

DUS-III.400.8.2026

Warszawa, dnia 23 stycznia 2026 r.

Pani
Anna Szałek
Dyrektor
Zespołu Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowna Pani Dyrektor,

w odpowiedzi na pismo znak: III.7060.44.2026.JJ z dnia 22 stycznia 2026 r. w sprawie artykułu prasowego, który ukazał się w Gazecie Wyborczej autorstwa Pana Leszka Kostrzewskiego pt. „ZUS wbrew Sądowi Najwyższemu żąda od przedsiębiorców po 500-700 tys. zaległych składek. Mamy stanowisko Ministerstwa Rozwoju”, uprzejmie wyjaśniam.

Na wstępie wskazać należy, że opisana w artykule konkretna sytuacja nie jest możliwa do zbadania przez ZUS w zakresie prawidłowości działania Oddziału, z uwagi na brak informacji, którego płatnika to dotyczy.

Dlatego przedstawiamy ogólne wyjaśnienia w tym zakresie.

Osoba fizyczna, która rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej zgłasza siebie jako płatnika składek w formie wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), składanego w organie ewidencyjnym. Wniosek o wpis do CEIDG jest jednocześnie:

- ❑ wnioskiem o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON),
- ❑ zgłoszeniem identyfikacyjnym albo aktualizacyjnym, o którym mowa w przepisach o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników,
- ❑ **zgłoszeniem płatnika składek albo jego zmiany w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych,**
- ❑ zgłoszeniem oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Organ ewidencyjny przesyła do ZUS dane, na podstawie których ZUS sporządza za płatnika dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek (i do ubezpieczeń, jeśli zostały przekazane przy wniosku o wpis) i zakłada mu konto. Rejestrowana jest data, od której płatnik ma obowiązek opłacania należnych składek za siebie lub też za zatrudniane osoby.

Analogiczna sytuacja jest w przypadku zawieszenia lub zaprzestania prowadzenia działalności. Płatnik dokonuje wyrejestrowania w ZUS konta płatnika poprzez obowiązek złożenia do CEIDG wniosku o zawieszenie lub zaprzestanie (zakończenie) prowadzenia działalności. Organ przesyła dane do ZUS, na podstawie których sporządzane jest

wyrejestrowanie osoby fizycznej z ubezpieczeń oraz wyrejestrowywane jest konto płatnika składek. Tym samym w takiej sytuacji zamykany jest okres obowiązku opłacania składek.

Należy podkreślić, że osoba fizyczna (płatnik) zawsze ma możliwość dokonania w organie ewidencyjnym (CEIDG) wykreślenia działalności z okresem wstecznym.

Obowiązek opłacania składek przez płatnika istnieje od momentu rozpoczęcia prowadzenia działalności do jej zakończenia. To na płatniku ciąży obowiązek odpowiedniego działania, jeśli faktycznie zakończył prowadzenie działalności.

Jeżeli płatnik nie wywiązuje się ze swoich obowiązków - nie opłaca należnych składek - a jego konto nie zostało wyrejestrowane (brak wpisu w CEIDG o zakończeniu prowadzenia działalności, nawet z okresem wstecznym), ZUS ma obowiązek ich wyegzekwowania.

Na kontach, na których od dłuższego czasu nie były składane przez płatnika żadne dokumenty ubezpieczeniowe (w tym rozliczeniowe – tworzony jest wymiar z urzędu lub klonowane są dokumenty) oraz nie były dokonywane żadne wpłaty, ZUS cyklicznie tworzy techniczny dokument wyrejestrowujący (ZUS ZWPA), w celu domknięcia okresów obowiązku opłacania składek w związku z podejrzeniem zakończenia działalności przez płatnika pomimo jej nie wyrejestrowania w CEIDG.

W stosunku do wyrejestrowanych w ten sposób kont płatników składek (ZUS ZWPA techniczne) podejmowane są postępowania wyjaśniające, które mają na celu ustalenie faktycznego okresu, w którym płatnik zobowiązany był do opłacania składek oraz sporządzenia poprawnych dokumentów ubezpieczeniowych (w tym rozliczeniowych). W przypadku potwierdzenia w ramach postępowania, że płatnik nadal powinien przekazywać dokumenty i opłacać składki, sporządzane są dokumenty zgłoszeniowe ZUS ZFA/ZPA w celu ponownego otwarcia obowiązku opłacania składek. Dokumenty te są sporządzane dopiero po zakończeniu postępowania oraz ewentualnym wydaniu i uprawomocnieniu się decyzji o podleganiu ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności.

W ramach postępowania wyjaśniającego ZUS może także zwrócić się z wnioskiem do organu ewidencyjnego o przeprowadzenie postępowania w celu ustalenia czy działalność jest/była faktycznie prowadzona. Może także wystąpić do urzędu skarbowego o udzielenie informacji, czy składane są PIT-y. Należy jednak w tym przypadku podkreślić, że osoby prowadzące działalność gospodarczą nie są zwolnione z obowiązku rozliczenia rocznego z urzędem skarbowym nawet w przypadku zerowego przychodu. Zatem zerowy przychód nie oznacza jednoznacznie, że działalność nie jest prowadzona. To powinno być udowodnione w postępowaniu.

Jeżeli postępowanie wyjaśniające wykaże, że w spornym okresie była prowadzona działalność gospodarcza i z tego tytułu będą należne składki, ZUS będzie ich dochodził, ale wyłącznie za okres nieprzedawniony. Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w art. 24 odpowiednio w ust. 4 i ust. 6a-6h określają zasady przedawnienia należności i zobowiązań z tytułu składek. Wprowadzona została generalna zasada, że ulegają one przedawnieniu po upływie 5 lat (z uwzględnieniem przesłanek zawieszających lub przerywających bieg okresu przedawnienia). Oznacza to, że po okresie przedawnienia ZUS nie może dochodzić zobowiązań, a płatnik nawet dobrowolnie ich uregulować, a w przypadku należności nie podlegają one zwrotowi.

W związku z powyższym składki należne są za okres faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej, a egzekwowane są przez ZUS tylko za okresy wymagalne (nieprzedawnione).

Z wyrazami szacunku

Eliza Wiśniewska
Dyrektor
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/